

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ
ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ВЧИТЕЛІВ
У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

У статті обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, які дозволяють сформувати й у подальшому розвивати компетентність індивідуального здоров'язбереження у майбутніх учителів під час професійної підготовки та у вчителів-практиків на етапах професійного становлення і саморозвитку. Показано особливості побудови освітнього процесу, на які необхідно звернути увагу під час організації формальної, неформальної та інформальної освіти вчителів з питань індивідуального здоров'язбереження з урахуванням їх вікових особливостей та специфіки освіти дорослих.

Ключові слова: *вчитель, майбутній вчитель, професійна підготовка, організаційно-педагогічні умови, неперервна освіта, компетентність індивідуального здоров'язбереження.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Успішність оновлення освітньої сфери України у контексті євроінтеграційних процесів можлива лише за умови активізації зусиль з підготовки фахівців, компетентності яких відповідають запитам ринку праці.

Ефективність функціонування закладів освіти, які здійснюють підготовку студентів за педагогічними спеціальностями, визначається не тільки рівнем фахових знань і компетенцій випускників, але й наявністю у них універсальних метапредметних компетентностей, які сприяють успішності молодого вчителя у подальшій професійній діяльності. Однією з таких компетентностей є компетентність індивідуального здоров'язбереження – "інтегрований результат оволодіння системою валеологічних знань і сформованості достатнього рівня культури здоров'я, який виражається у прояві стійкої самомотивації і готовності особистості до використання засвоєних знань, вмінь, навичок, а також способів діяльності в конкретних професійних і життєвих ситуаціях для збереження і зміцнення власного здоров'я" [3, с. 319; 5, с. 293]. Для вчителя наявність такої компетентності має бути професійно стандартизованою нормою, оскільки від умінь педагога пролонговано підтримувати індивідуальне здоров'я залежить успішність його професійної діяльності, якість і здоров'язбережувальна спрямованість освітнього процесу і, врешті-решт, здоров'я учнів. Професіографічні вимоги [9, с. 59–63] також засвідчують цілу низку побажань до індивідуально-психологічних та психофізіологічних якостей, сенсорно-перцептивної, інтелектуальної та емоційно-вольової сфер представників вчительської професії, світоглядно-культурних та морально-ціннісних аспектів, пов'язаних з різними складовими індивідуального здоров'я.

Формування компетентності індивідуального здоров'язбереження у майбутніх учителів починається ще на допрофесійному етапі; основні складові її набуваються під час фахової підготовки і професійної соціалізації; розвиток та удосконалення – у процесі професійного становлення та практичної педагогічної діяльності.

Визначення організаційно-педагогічних умов для процесу ефективного формування вище означеної компетентності є важливим завданням, оскільки від цього залежить не тільки збереження здоров'я вчителя як професійної одиниці, але й його успішність і самореалізація як особистості.

Світова практика демонструє спільні для ефективних закладів освіти тенденції визначення організаційно-педагогічних умов, які сприяють підготовці успішних фахівців-професіоналів [10; 11; 12]. Згідно з результатами дослідницького проекту DEEP [10], такими умовами є: "жива місія та жива освітня філософія; установи, спрямовані на навчання студентів; середовище, адаптоване до освітнього збагачення; чіткі і специфічні шляхи до успіху студента; культура, орієнтована на постійне вдосконалення; спільна відповідальність за якість освіти та успіхи студентів" [10, с. 13].

Мета статті – обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, які дозволяють сформувати й розвивати компетентність індивідуального здоров'язбереження вчителів у системі неперервної педагогічної освіти.

Завдання дослідження

1. Визначити організаційно-педагогічні умови процесу формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителів під час професійної підготовки та на етапах професійного становлення і саморозвитку.

2. Показати специфіку організаційно-педагогічних умов формування і розвитку компетентності індивідуального здоров'язбереження у вчителів-практиків на відміну від студентів – майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняні науковці дискутують з приводу визначення понять "педагогічні умови", "організаційно-педагогічні умови". У багатьох дисертаційних та монографічних дослідженнях наводяться як загально визнані, так і авторські тлумачення. У нашому дослідженні організаційно-педагогічні умови ми будемо розглядати як комплекс специфічних внутрішніх і зовнішніх детермінант освітнього середовища, які визначають результати процесу й упорядковують можливості їх досягнення.

Тривалі експериментальні дослідження і практичний досвід створення здоров'язбережувального освітнього середовища у закладі вищої освіти з метою формування у студентів компетентності індивідуального здоров'язбереження [4] дозволили визначити низку організаційно-педагогічних умов, які сприяють цьому процесу.

Такими умовами є:

1. *Мотивація та цілеорієнтування фахової підготовки.* Для вищої педагогічної освіти важливим елементом формування компетентності індивідуального здоров'язбереження майбутнього вчителя насамперед є свідомий вибір ним майбутньої професії [5]. Як показали наші попередні дослідження [2], учителі, які обирали професію за власним бажанням, більш адаптовані до умов своєї діяльності і менш схильні до професійного вигорання і появи професійних захворювань, ніж ті учителі, які з тих чи інших причин були вимушені обрати цю професію. Забезпечення цієї умови здійснюється шляхом:

- діагностики професійно-педагогічного спрямування особистості;
- ознайомлення студентів з професіографічними вимогами до вчителя, демонстрації особливостей професії;
- регулярного звертання уваги на професійно-практичні аспекти діяльності під час вивчення дисциплін циклів загальної та професійної підготовки.

2. *Відповідність освітніх програм сучасним вимогам і тенденціям розвитку освіти, а також запитам ринку праці.* Під час розробки освітніх програм, навчальних планів і навчальних програм підготовки майбутніх учителів необхідно враховувати їх обов'язкові здоров'язбережувальні компоненти, а саме: наявність спеціальних дисциплін, які сприяють:

- формуванню валеологічного світогляду майбутнього вчителя (системи знань про здоров'я та здоровий спосіб життя);
- формуванню компетентності індивідуального здоров'язбереження майбутнього вчителя (навичок збереження і зміцнення власного здоров'я, профілактики професійного вигорання тощо);
- формуванню здоров'язбережувальної компетентності вчителя (технологій збереження і зміцнення здоров'я учнів в освітньому процесі).

3. *Діагностика і моніторинг стану здоров'я студентів.* Професія вчителя вимагає наявності певного вихідного рівня здоров'я, оскільки педагогічна діяльність пов'язана зі значними фізичними, емоційними, психічними навантаженнями та інфекційними впливами, ризиком розвитку професійних захворювань опорно-рухового апарату, дихальної, серцево-судинної і нервової систем. Тому діагностика і моніторинг стану здоров'я студентів педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО) є нагальною необхідністю. Як зазначають М. І. Попічев та С. О. Лебеденко, "в освітньому процесі необхідний комплексний підхід: спочатку – фізіологічна діагностика, потім – психологічне тестування, далі – моніторинг освітнього процесу, моделювання його технології, визначення обсягу, інтенсивності та рівня змісту інформаційного потоку..." [7, с. 5]. Реалізація цієї умови здійснюється за допомогою інструментальних, емпіричних та візуальних методів. Також відстежується рівень захворюваності, частота появи сезонних й особливості протікання хронічних захворювань (у разі їх наявності). Обов'язкова візуальна діагностика проводиться під час кожного навчального заняття з метою визначення стану здоров'я студента й особливостей, які можуть вплинути на його навчальну діяльність.

4. *Адаптація до умов навчання у ЗВО.* Здійснюється як під час навчальних занять, так і у процесі організації виховної роботи куратора академічної групи. Основна задача адаптації – зменшити стресове навантаження на студента-першокурсника під час переходу від шкільного навчання до освітнього процесу у ЗВО. Адаптаційні заходи передбачають:

- організацію задовільних з точки зору здоров'язбереження і достатніх з дидактичної точки зору умов проживання студентів;
- знайомство, організацію і згуртування колективу академічної групи;
- знайомство зі структурою ЗВО, розкладом, аудиторним фондом, кафедрами, бібліотекою, гуртожитком тощо;

- проведення інструктажів з техніки безпеки, ознайомлення з корпоративними правилами ЗВО на основі статуту закладу, ситуаційне консультування з дотримання субординації тощо;

- формування загальнонавчальних навичок студентів: складання та ведення конспекту, швидкочитання, роботи з літературою та системою електронного пошуку й обробки літературних джерел, виокремлення узагальненої змістової складової тексту, анотоване викладення матеріалу тощо;

- профілактичні заходи із запобігання сезонним захворюванням, шкідливим звичкам, дотримання правил безпечної поведінки тощо;

- відпрацювання навичок релаксації, аутогенного тренування для продуктивного відпочинку і самовідновлення; навичок мовної та сугестивної саморегуляції для подолання аудиторного та екзаменаційного стресу тощо.

5. *Комфортність навчання.* За С. У. Гончаренко, "комфортність навчання – сукупність умов, в яких відбувається навчальна діяльність, яка характеризується з точки зору їх здатності забезпечувати нормальний соціально-психологічний клімат і необхідні зручності" [1, с. 233]. У розумінні проблематики нашого дослідження комфортність досягається за рахунок:

- забезпечення оптимальних санітарно-гігієнічних, психолого-педагогічних, соціальних аспектів освітнього процесу для задоволення психофізіологічних та базових освітніх потреб особистості студента;

- створення й підтримання сприятливого здоров'язбережувального освітнього середовища;

- навчання open air у разі сприятливих погодних умов;

- підтримання позитивного емоційного фону на заняттях та поза ними;

- подолання психологічного та психоемоційного бар'єру студентів у відносинах з викладачами та у навчальних ситуаціях.

6. *Позитивна мотивація на здоровий спосіб життя.* У забезпеченні виконання цієї умови важливу роль відіграє особистість викладача, його позитивний приклад і прагнення до створення здоров'язбережувального освітнього середовища під час навчальних занять. За наявності у викладача таких якостей і систематичного передавання досвіду індивідуального здоров'язбереження у студентів також поступово формується динамічний стереотип до самоорганізації власного здоров'язбережувального освітнього і життєвого простору, а саме:

- забезпечення провітрювання навчальних аудиторій (незалежно від пори року, а у відповідності до її наявного санітарного стану);

- визначення терміну, необхідного для проведення фізкультхвилинки (руханки) під час навчального заняття;

- загартовування;

- залучення природних резервів оздоровлення;

- рухова активність (за необхідності, у разі відчуття потреб організму);

- режим навчання / відпочинку тощо.

7. *Психолого-педагогічний і валеологічний супровід.* Здійснюється викладачами та / або куратором академічної групи. Передбачає відстеження психологічних та поведінкових особливостей кожного студента, його кола спілкування, нахилів, здібностей, можливостей для самореалізації, а також чинників ризику способу життя, які можуть негативно впливати на здоров'я. Дотримання цієї умови є обов'язковим для розв'язання конфліктних ситуацій, які виникають між студентами, студентами і викладачами, студентами та їх батьками, попередження саморуйнівних проявів у поведінці (наприклад, суїцидальної, анорексичної поведінки тощо). Для повноцінного забезпечення даної умови також необхідним є підтримання зв'язків із батьками студента.

8. *Індивідуальне психовалеологічне консультування.* Здійснюється виключно за запитом студента або за його інформованою згодою у разі рекомендації викладача / батьків / психолога тощо. Передбачає розв'язання глибоких внутрішніх конфліктів особистості, які спричиняють симптоматичні або стійкі порушення здоров'я психосоматичної природи. Завдяки переусвідомленню негативних життєвих установок, стереотипів мислення, перетворенню їх на позитивні, які сприяють відновленню організму, досягається позитивний саморегуляційний здоров'язбережувальний ефект. У процесі психовалеологічного консультування може розроблятися індивідуальна оздоровча програма студента, добиратись вправи для оздоровлення тощо.

9. *Інтегрування змістових ліній індивідуального здоров'язбереження до змісту фахово орієнтованих дисциплін.* Реалізується шляхом валеологізації базових дисциплін та індивідуалізації практикоорієнтованих дисциплін. Також здійснюється розробка здоров'яорієнтованого навчально-методичного забезпечення спеціальних дисциплін, що сприяють формуванню компетентності індивідуального здоров'язбереження майбутнього вчителя [4].

10. *Проблемність та інноваційність освітнього процесу.* Розширення зони комфорту. Використання технологій проблемного навчання під час навчальних занять дає можливість сформувати у студентів чітке розуміння причинно-наслідкових світоглядних уявлень і системних переконань щодо здоров'язбереження у побуті, навчальній і професійній діяльності. Застосування вправ, які допомагають студентові розвинути свій емоційний інтелект, вийти за межі власної зони комфорту, спробувати себе у

нових, нетрадиційних, відмінних від звичної навчальної чи побутової діяльності видах активності [4] дає можливість студенту подолати стереотипи мислення і поведінки, психологічні бар'єри самоусвідомлення, розширити можливості залучення до групової і колективної творчої діяльності, відчувати радість успішного планування і виконання спільних проєктів. Різноманітні форми навчальної діяльності (проблемні лекції, флешмоби, тренінги-фасилітації, "перевернутий клас", взаємонавчання, обмін досвідом тощо) сприяють розкриттю цінності досвіду кожного студента, усвідомленню можливостей його використання та визначенню напрямів особистісного і професійного зростання.

11. *Підтримання творчої самореалізації.* Особистий успіх студента у навчальній діяльності неможливий без розкриття його творчого потенціалу [10]. Емоційна насиченість студентського творчого життя дозволяє розкрити й розвинути таланти особистості майбутнього вчителя, зміцнити його впевненість у своїх силах, досягти усвідомлення своєї цінності в суспільстві як особистості і професіонала, здійснити поштовх для подальшого життєвого і професійного самовизначення. У реалізації даної умови важливим є чергування особистої і колективної творчості з метою розвитку толерантності, уміння домовлятися, навичок групової співтворчості тощо. Здоров'язбережувальний ефект творчої самореалізації проявляється у підтриманні соціального і розвитку професійного здоров'я особистості.

12. *Вторинна профорієнтація і професійна соціалізація.* Сприяння професійному самовизначенню і вторинній профорієнтації здійснюється як під час навчальних занять (акцентування на застосування матеріалу, що вивчається, у конкретних професійних ситуаціях, для вирішення педагогічних задач або реагування на нестандартні ситуації, які потребують дій вчителя у напрямі здоров'язбереження учнів), так і під час виховної роботи кураторів академічних груп (проведення спеціальних заходів профорієнтаційної спрямованості – зустрічей з вчителями, екскурсій, наукових конференцій, тренінгів, бесід тощо). Професійну соціалізацію особистості ми розуміємо як процес адаптації до умов та особливостей професійного становлення (за В. В. Радул [8, с. 67]). Основними шляхами професійної соціалізації студента є:

- ознайомлення зі структурою освітньої системи, наявними синергетичними та ієрархічними зв'язками й закономірностями її функціонування і розвитку;
- моделювання професійних ситуацій та їх всебічний аналіз з точки зору ресурсної бази, емоційного сприйняття ситуації і себе у ній, необхідного інформаційного змісту і планування діяльності, толерантного відношення до учасників освітнього процесу, творчого колективного підходу до вирішення поставленого педагогічного завдання, управління освітнім процесом з урахуванням субординації та моральних норм, світоглядних орієнтирів і перспектив подальшого розвитку;
- апробація отриманих практичних навичок під час педагогічної практики, корекція власної діяльності, вироблення індивідуального педагогічного і методичного стилю;
- визначення індивідуальних можливостей, цілей і перспектив розвитку у професії вчителя з урахуванням набутого досвіду.

Оскільки проблематика нашого дослідження стосується системи неперервної педагогічної освіти, варто конкретизувати специфіку умов протікання процесу формування і розвитку компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя не тільки у педагогічному, а також і в андрагогічному контекстах. Тут нами враховувались положення Л. Б. Лук'янової щодо педагогічної та андрагогічної моделей навчання [6, с. 32], які різняться за принципами організації освітнього процесу: "Провідна особливість принципів андрагогічної моделі полягає у тому, що вони визначають діяльність організації процесу навчання, тоді як принципи педагогічної моделі регламентують діяльність тих, хто навчається" [6, с. 35]. З огляду на цю відмінність, першою організаційно-педагогічною умовою формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителів-практиків нами визначено умову *вільного вибору змісту і контексту навчання*. Реалізація цієї умови відбувається шляхом надання учителям можливості вибору тематики занять із запропонованого переліку, або коректувати їх і синтезувати власну тематику на основі тем, які пропонуються, і власних побажань / потреб / особливостей здоров'я тощо. Так, наприклад, із 20 тем тренінгових занять, запропонованих для проведення у рамках програми "Здоров'я вчителя" (2016–2018 рр.), учителями однієї школи, як правило, обирались від 7 до 10, а деякі об'єднувались.

Звичайно, під час формування і розвитку компетентності індивідуального здоров'язбереження у вчителів-практиків відсутня необхідність адаптації до умов професійної діяльності (за винятком учителів, які проходять період інтродукції – перший рік, а іноді – до 3-х років професійного становлення). Натомість існує суттєва необхідність соціалізації і ресоціалізації вчителів. В. В. Радул наголошує, що "професійна соціалізація педагога має свою специфіку, яка виявляється перш за все у зниженні самоактуалізації й посиленні просоціальності" [8, с. 67]. Автор вказує на те, що у процесі професійної соціалізації такі параметри самоактуалізації, як контактність, креативність, гнучкість мають тенденцію до зниження. При цьому посилюється залежність, конформність, спрямованість на інших, орієнтація на соціальні норми [8, с. 67]. *Підтримка професійної соціалізації і ресоціалізації як*

організаційно-педагогічна умова важлива для сприяння розвитку і становленню (а під час ресоціалізації – для зміни) системи пріоритетів вчителя як особистості, його самоактуалізації у нових, змінних і невизначених умовах, задоволеності собою, "коли педагог постає не тільки як виконавець інституціональних вимог, але як особистість, здатна усвідомити свою самість, самовизначитися стосовно інших й визначити себе, свій професійний та особистісний вибір у більш широкому культурному горизонті" [8, с. 67].

Третьою, і, на нашу думку, найістотношою організаційно-педагогічною умовою формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителів-практиків є *ціннісно-емоційна організація навчання*. Апелювання до цінностей, які складають особистісну сферу вчителя-професіонала, які мають узгоджуватись з цінностями закладу освіти і передаватись учням через освітній процес, дає можливість викликати емоційний відгук, адекватний меті здоров'язбереження, профілактики професійного вигоряння (або зниження його рівня у разі наявності).

Спільними організаційно-педагогічними умовами для учителів-практиків і майбутніх учителів у процесі формування компетентності індивідуального здоров'язбереження є *діагностика і моніторинг стану здоров'я, комфортність навчання, індивідуальне психовалеологічне консультування, інноваційність освітнього процесу і розширення зони комфорту*.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Під час теоретичного аналізу і практичних експериментальних досліджень з формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителів у системі неперервної педагогічної освіти було визначено організаційно-педагогічні умови даного процесу: мотивація та цілеорієнтування фахової підготовки; відповідність освітніх програм сучасним вимогам і тенденціям розвитку освіти, а також запитам ринку праці; діагностика і моніторинг стану здоров'я, адаптація до умов навчання у ЗВО; комфортність навчання; позитивна мотивація на здоровий спосіб життя; психолого-педагогічний і валеологічний супровід; індивідуальне психовалеологічне консультування; інтегрування змістових ліній індивідуального здоров'язбереження до змісту фахово орієнтованих дисциплін; проблемність та інноваційність освітнього процесу і розширення зони комфорту; підтримання творчої самореалізації; вторинна профорієнтація і професійна соціалізація.

Відмінні риси організаційно-педагогічних умов формування і розвитку компетентності індивідуального здоров'язбереження у вчителів-практиків порівняно зі студентами – майбутніми учителями – обумовлені особливостями процесу навчання дорослих. Специфічними умовами для формування компетентності індивідуального здоров'язбереження у вчителів у процесі професійного саморозвитку є вільний вибір змісту і контексту навчання, підтримка професійної соціалізації і ресоціалізації, ціннісно-емоційна організація навчання.

Використані джерела

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене і виправлене. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
2. Жара Г. І. Оцінка стану здоров'я та рівня професійного вигоряння учителів загальноосвітніх шкіл. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 143 / гол. ред. Носко М. О. Чернігів: ЧНПУ, 2017. 380 с. С. 246–254.
3. Жара Г. І. Структура компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя у системі неперервної педагогічної освіти. Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". Додаток 1 до Вип.36, Том III (63) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". Київ: Гнозис, 2015, 582 с. С. 313–323.
4. Жара Г. І. Технології індивідуального здоров'язбереження і профілактика професійного вигоряння вчителя : Навчальний посібник для студентів педагогічних ЗВО. Чернігів: Десна Поліграф, 2017. 136 с.
5. Жара Г. І. Теоретичні основи формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя у сучасній неперервній освіті. Human health: realities and prospects. Monographic series. Volume 2. "Health and Environment", edited by Nadiya Skotna. Drohobych: Posvit, 2017, 392 p. P. 283–300.
6. Лук'янова Л. Б. Акмеологічний ресурс андрагогічної моделі навчання. Проблеми освіти. 2015. № 84. 356 с. С. 31–36.
7. Попичев М. И., Лебеденко С. А. Новое в организации учебного процесса. Киев, 2017. 108 с.
8. Радул В. В. Особливості професійної соціалізації особистості. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. 2011. Вип. 1.33. С. 66–70.
9. Синявський В. В. Професіограми і психограми професій педагогічного спрямування. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 84 с.

10. Educational conditions and practices that foster student engagement and success in studies / directed by Dr George D. Kuh. Indiana: March 2009. 62 p.
11. Galian, Cláudia Valentina Assumpção, & Sasseron, Lúcia Helena. (2016). Values, intentions and conditions for education and teaching. *Educação e Pesquisa*, 42(2), 303-309. <https://dx.doi.org/10.1590/S1517-970220164202001>
12. Rogers C. R. Freedom to Learn for the 80's. Columbus: Charles E. Merrill Publishing, 1983. 312 p.

Zhara H. I.

**ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS
OF THE PROCESS OF FORMATION OF TEACHERS' INDIVIDUAL HEALTH
PRESERVATION COMPETENCE IN THE SYSTEM
OF CONTINUOUS PEDAGOGICAL EDUCATION**

The article substantiates the organizational and pedagogical conditions that allow forming and further developing the future teachers' individual health preservation competence during vocational training and teachers' practice at the stages of professional development and self-development. The peculiarities of the construction of the educational process, which need to be addressed during the organization of formal, non-formal and informal education of teachers on personal health issues, are shown, taking into account their age characteristics and the specifics of adult education.

The main organizational and pedagogical conditions of future teachers' individual health preservation competence forming are: the motivation and purpose of professional training; the correspondence of educational programs to modern requirements and trends in the development of education, as well as the demands of the labour market; diagnosis and monitoring of students' health; adaptation to the conditions of study at higher education institutions; the comfort of learning; positive motivation for a healthy lifestyle; psychological and pedagogical and valeological support; individual psycho-valeological counselling; integration of individual health preservation content lines into the content of professionally oriented disciplines; problem and innovative educational process; expanding of personal comfort zone; maintaining the creative self-realisation; secondary vocational guidance and socialization.

Specific organizational and pedagogical conditions for individual health preservation competence forming for teachers-practitioners are: free choice of the content and context of learning; support for professional socialization and re-socialization, value-emotional learning organization.

Diagnosis and monitoring of health status; the comfort of learning; individual psycho-valeological counselling; innovative educational process; expanding of personal comfort zone are common organizational and pedagogical conditions for teachers-practitioners' individual health preservation competence forming.

Key words: *teacher, future teacher, professional training, organizational and pedagogical conditions, continuous education, individual health preservation competence.*

Стаття надійшла до редакції 01.02.2018 р.